

שמפסיק וכו' (ו). ומסיים ואין בידינו להכריע. ומעתה אם רבינו המאירי לא היה בידו להכריע אנו עאכ"כ, וא"כ ודאי ראוי להיות שותק וישמע וישמע כעונה, ואע"ג דענייה חשובה ספי, בזה הא עדיף מפני חשש הפסקה בתפלה, דנוף דינו של רה"ג הוא בגדר חידוש שמחיר להפסיק לקדושה בתפלה כשמתחיל עם ש"צ וכבר כתב הרשב"א כי לולי שאמרה הגאון לא היה בנו כח לומר כן, וא"כ אין לך בו אלא חידוש, ודלמא לא התיר אלא באותה תפלה עצמה, דכשמתחיל עם הש"צ הו"ל כספל לתפלה הש"צ, וזה לא שייך בתפלות שונות, ומספק אין להפסיק. כן נראה לי נכון דרינא וכמ"ש המחבר, דלא כמ"ש הרמ"א.

קי היוצא לדרך ופועלים מה יתפללו וסדר תפלת הדרך ובית המדרש וכו' ח"ס.

הנהגות

א (א) בשעת הדחק כגון שהוא בדרך או שהיה עומד במקום שהוא טרוד וירא שיפסיקוהו או שלא יוכל להתפלל בכונה תפלה ארוכה מתפלל אחר שלש ראשונות הבינו ואומר אחריה שלש אחרונות וצריך לאומן מעומד וכשיגיע לביתו (ב) א"צ לחזור ולהתפלל (ג) ואינו מתפלל הבינו בימות הגשמים ולא במוצאי שבת ויו"ט.

קי (א) בשעת הדחק. כתב בהגה"מ בס"ב סר"י דקיי"ל כאביי דלייט אמאן דמצלי הבינו ודלא כאמוראין הרבה החולקין אבל בסמ"ג כתב דאביי מיירי בלא שום אונס ע"כ. וכ"כ התוס' לייט עלה אביי, והכי קיי"ל וכו', והיינו בכל ענין אין להתפלל הבינו כדס"ל לאביי, ואולי דברי הר"י הם, שהוא סתמא דתוס'. וכפי הנראה זוהי גם דעת הראב"ן שהביא הת"ק ותפלת הדרך ולא הוזכר כלום מתפלת הבינו, משמע דמפרש ג"כ דאביי מיירי בכל ענין ופוסק כמותו.

ויש לתמוה ע"ז דהא איתא בגמרא אמר רב ביבי בר אביי כל השנה כולה מתפלל אדם הבינו וכו', ואיך יחלוק על אביי אביו דלייט אמאן דמצלי הבינו. איברא דברי"ף הגרסא ר"ב בר אבון, אבל בכל הראשונים הובא בר אביי, ומה מוכח שאף אביי לא לייט אלא אמאן דמצלי הבינו שלא בשעה"ד אבל בשעה"ד אף הוא מורה דמותר, וכמו שפסקו כה"פ.

ובהרחב ביאור נראה, דהנה הרמב"ם בפה"מ פירש מעין י"ח סוף כל ברכה וברכה על דמיון אתה חונן לאדם דעת בא"ה חונן הדעת וכו' והלכה כר"ע. והוא תמוה, שפירש מעין י"ח כרב ולא כשמואל, ובגמרא משמע דהלכה כשמואל דבכל מקום מזכיר הבינו וכמ"ש כל הפוסקים, ואף הרמב"ם עצמו פסק כן בפ"ב ופ"ה. עוד יש לעמוד שכמה ראשונים הביאו דברי ר"ג ור"י וראשונים אחרים לא הביאו רק דברי ר"י ופירשו מאי מעין י"ח ולא הביאו דברי ר"ע, גם הטור הביא דברי ר"י ורבי דותא, לפי גרסתו, ופירש מה מעין י"ח, ולא הביא דברי ר"ע. והרי לכאורה הלכה כר"ע וכמ"ש הרמב"ם, וכן פירשו כל האחרונים דקיי"ל כר"ע דלא שרי להתפלל הבינו אלא באם אין תפלתו שגורה בפיו או בשאר אונס ושעה"ד.

ובגוף הדבר דלייט אביי לכאורה קשה טובא, בין לפי ר"י דמיירי בכל ענין, והיינו כר"ג, ובין לפי שאר הראשונים דמיירי רק שלא בשעה"ד, והיינו כר"ע, הרי ס"ס ר"י סובר דרשאי

המתפלל להתחיל עם החזן התפלה וכו'. משמע להדיא דזה מותר לכתחלה אף בלי צורך דסמיכת גאולה לתפלה.

והנה בד"מ למד זאת ממ"ש הטור וכן לענין קדושה אם הוצרך להתפלל כשיגיע עם ש"צ לנעריצך וכו'. ודקדק מזה דדוקא אם הוצרך להתפלל הא לא"ה יותר טוב שלא להתחיל עד אחר קדושה. ואין מזה ראיה, די"ל שהטור מיירי שהוצרך להתחיל להתפלל קודם שהתחיל הש"צ או אחר שהתחיל ונודמן שהגיע עם הש"צ לקדושה, דמותר לומר עמו הקדושה ואין בזה הפסק, אבל להתחיל עם הש"צ מותר אף לכתחלה.

אמנם כדברי הרמ"א מצאתי באבודרהם שהביא דברי רה"ג ובסו"ד אבל אם התחיל עם ש"צ שפיר דמי, הוסיף כדי שלא יפסיק בין גאולה לתפלה. ואח"כ ראיתי בא"ר שהשיג ג"כ על הרמ"א ותמה על דברי האבודרהם עיי"ש.

והיה נראה דאף לדעת הרמ"א מותר לכתחלה לדין, דטעמו שלא יתחיל לכתחלה הוא משום דנקדישך צריך לשמוע מש"צ ולא לאומרו כמ"ש הטור בס' קכ"ה וזה יצטרך לאומרו, כמ"ש המ"א, והרי עכשיו נהגו שאומרים הצבור כל הקדושה עם ש"צ מלה במלח כמ"ש האחרונים בשם האר"י, וכן דעת הטו"ו שם דמותר לאומרו, וא"כ שוב אין קפידא כלל להתפלל עם הש"צ לכתחלה, ועי' לבו"ש.

והעיקר נראה לי, כיון שכמה ראשונים פירשו טעמא דרב הונא משום מודים דרבנן, א"כ מה"ט גופה אין להתחיל גם עם הש"צ, ודינו של רה"ג הוא שיגמור תפלתו קודם שיגיע ש"צ למודים, ובעיקר בא להשמעין מצד הקדושה, דהא א"א שיגמור תפלתו עד שיגיע ש"צ לקדושה, וקאמר שאין זה מעכב דיאמר הקדושה עם הש"צ ולא היה הפסקה, אבל מודי דרבנן אינו יכול לומר בתוך תפלתו הלכך צריך שיגמור תפלתו קודם. והכי ג"ל דרינא דאם יתחיל עם הש"צ ויוכל לגמור תפלתו עד שלא יגיע ש"צ למודי מותר אף לכתחלה, וכן יעשה דהיינו שיגמור קודם, אבל אם דרכו להתפלל לאט לאט בכונה לא יתפלל עם הש"צ אא"כ השעה עוברת או בשחרית משום סמיכת גאולה לתפלה.

ג יחיד העומד בתפלה וכשיגיע למקו' קדושה היו הצבור אומרים קדושה דסידרא אינו אומר קדוש עמהם שאין הקדושות שוות (ד) ונראה דה"ה אם היו הצבור אומרי' כתר שאינו אומר עמהם קדושה אלא ישתוק ויכוין למה שאומרי' דשומע כעונה.

הנה (ד) וי"א דקדושת כתר דהיינו קדושת מוסף והיחיד מתפלל שחיות יוכל לומר עמהם דשניהם קדושת י"ח וקדושתן שוה וכן ב"ל עיקר (ולא פליג רשב"א אהאונים שהביא ב"י).

(ד) ונראה וכו' וי"א. הפוסקים האחרונים פסקו כהרמ"א, ולי נראה עיקר כדעת המחבר, דענין מחלוקתם תלוי בפירוש דברי הרשב"א, והמעין בצדק יראה שהם מכוונים יותר כדפירשם הב"י, וכמ"ש הדרישה, אלא שבד"מ נדחק לפרשם בענין אחר כדי שלא יפלו על דברי הגאון שהביא הב"י עיי"ט. אבל במאירי הביא באמת שתי דעות בדין זה (אם ש"צ מתחיל תפלת המנחה בקול רם וזה מתחיל בתפלת ערבית וקורא עמו מלה במלה י"א שאין זה מפסיק לקדוש שלא התירו אלא בתפלה שש"צ אומר בה קדוש, ואפילו היה ש"צ מתחיל בתפלת יוצר וזה בתפלת מוסף יש שמפסקים בזה תואיל ואין זו אותה תפלה בעצמה שש"צ מתפלל ויש חולקין לומר